

Energiegemeenschappen

Van: Theo Maas

Datum: 28 augustus 2026

Een energiegemeenschap is een lokaal samenwerkingsverband van burgers om duurzame energie te delen. Kleine bedrijven en overheden mogen ook meedoen. Het gaat om samen energie opwekken, opslaan en gebruiken. Het is gericht op voordelen voor de leden (lagere energiekosten, zeggenschap) in plaats van winst. De leden produceren en beheren samen duurzaam opgewekte energie.¹

Energiegemeenschappen zijn mogelijk gemaakt door Europese regelgeving en m.i.v. 1 januari 2026 in de Nederlandse Energiewet verankerd. Energiegemeenschappen zijn gebaseerd op het marktmodel “local4local” dat de coöperatieve energiebeweging in 2022 lanceerde als reactie op de energiecrisis die ontstond door de inval van Rusland in Oekraïne en de daaropvolgende sancties van de EU. Het denken over vormen van zogenaamde **zelflevering** is al veel ouder. Het zit in de genen van onze energiecoöperaties.

Het model beoogt het delen van in eigen beheer lokaal opgewekte stroom met lokale afnemers. Het biedt voordelen voor de lokale gemeenschap en vermindert netcongestie. Het verandert de energiecoöperatie ingrijpend van karakter: van alleen producent naar producent én leverancier.

De fossiele energiewereld kenmerkte zich tot 2022 door een grote mate van stabiliteit. Met een beperkt aantal (grote) spelers op de markt van vraag en aanbod was het elektriciteitsnet goed in balans te houden. Door bewustwording van de klimaatveranderingen kwamen er wel steeds meer duurzame opwekkers bij. De Russische inval in Oekraïne brengt de kwetsbaarheid van de bestaande markt naar boven: instabiele fossiele markt, snelle elektrificatie, netcongestie. Daarentegen is de prijs van duurzaam opgewekte stroom inmiddels fors gedaald en maakt zon en wind tot de goedkoopste energiebron.

Maar het duurzame energieaanbod is verre van constant. De opbrengst wisselt met de seizoenen en met het dag-nachtritme. De voorwaarde voor succes van een energiegemeenschap is: de **gelijktijdigheid vergroten**. Dat kan aan de productiekant door een slimme mix van productie- en opslagmiddelen en aan de vraagkant door een mix van afnemersprofielen. De essentie is: het gebruik plooien naar het aanbod.

Energiegemeenschappen kunnen zorgen voor flexibiliteit door het afstemmen van de opwek van duurzame energie en het verbruik binnen de eigen gemeenschap. Netbeheerders kunnen deze flexibiliteit inzetten om netcongestie te verminderen.

Met het project ‘local4local’ is breed onderzoek gedaan en veel kennis verzameld, maar in de praktijk zijn er weinig voorbeelden van functionerende energiegemeenschappen. Het blijft complexe materie. Doel is: **leden van een energiegemeenschap delen lokaal opgewekte energie zonder winstoogmerk**. Daar moeten twee voorwaarden voor zijn ingevuld:

¹ De tekst in dit document is voor een groot deel ontleend aan/ gekopieerd uit de brochure “Energie delen is de toekomst” van Jos van der Schot (RVO, december 2025)

1. voldoende lokaal opgewekte energie;
2. energieverbruik loopt zoveel mogelijk parallel met het aanbod (gelijktijdigheid).

Alleen dan kan aan de lokale afnemer een stabiele lage prijs voor zijn stroom in rekening worden gebracht.

Ook als aan die voorwaarden wordt voldaan, kan een energiegemeenschap slechts een deel van de benodigde stroom zelf opwekken, de zogenaamde zelflevering. Naast wat uit de eigen opwek komt² moet er op de markt bijgekocht worden tegen de marktprijs. De levering van de energiegemeenschap aan de eigen leden zal dus altijd bestaan uit een deel (goedkopere) zelflevering en een deel dat tegen de marktprijs is ingekocht.

De prijs die je als lid van een energiegemeenschap voor je stroom betaalt, zal een belangrijke factor zijn om in zee te gaan met deze nieuwe vorm van energielevering. Hoe lager (en stabiel!) die prijs is, hoe meer mensen deze stap zullen zetten. De energiegemeenschap wordt formeel je leverancier voor stroom en namens deze een coöperatieve energieleverancier. Maar het is geen vrijheid, blijheid; je neemt afscheid van je oude leverancier en sluit (voor minimaal één jaar) een contract met deze nieuwe leverancier.

Het prijsverschil tussen een energiegemeenschap en een commerciële energieleverancier hangt in belangrijke mate af van de mate van gelijktijdigheid die we met elkaar weten te bereiken. De 'kale' prijs voor een kWh zelflevering is iets meer dan de helft van een kWh 'uit de markt'. Maar daar komen nog allerlei toeslagen overheen (BTW, energiebelasting, administratiekosten, etc.); de netto prijs van een kWh die een energiegemeenschap moet berekenen en die je in de markt betaalt, ligt dus relatief dicht bij elkaar. Maar er blijft een niet onbelangrijk verschil over. Paradoxaal genoeg, is dit waarschijnlijk interessanter voor mensen (met een smalle beurs) die zelf weinig duurzaamheidsmaatregelen hebben kunnen nemen/ hebben genomen, dan voor mensen die dat wel gedaan hebben. Het wordt pas echt interessant als we over zelflevering geen energiebelasting meer zouden hoeven betalen. Daar wordt wel voor gelobbyd, maar zover is het nog lang niet.

Naast een iets lagere prijs is vooral van belang dat een energiegemeenschap stabiliteit kan bieden, zowel qua prijs als qua leveringszekerheid, want lokaal opgewekt, dus veel minder afhankelijk van de markt en van energiecrises.

² dat mag ook van andere energiecoöperaties afkomstig zijn!